

Chapter: 8

Q.1 दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडून लिहा

4

- 1 धारासना सत्याग्रहाचे नेतृत्व यांनी केले.
अ. सरोजिनी नायडू ब. गांधीजी

Ans धारासन सत्याग्रहाचे नेतृत्व **सरोजिनी नायडू** यांनी केले.

- 2 खान अब्दुल गफारखान यांनी या संघटनेची स्थापना केली.
अ. ब्राह्मो समाज ब. खुदा - इ - खिदमतगार.

Ans खान अब्दुल गफारखान यांनी **खुदा - इ - खिदमतगार** या संघटनेची स्थापना केली.

- 3 लंडनमध्ये यांनी गोलमेज परिषदेचे आयोजन केले होते.
अ. रॅम्से मॅकडोनाल्ड ब. आयर्विन

Ans लंडनमध्ये **रॅम्से मॅकडोनाल्ड** यांनी गोलमेज परिषदेचे आयोजन केले होते.

- 4 दुसऱ्या गोलमेज परिषदेला राष्ट्रीय सभेचे प्रतीनिधी म्हणून उपस्थिती होते.
अ. डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब. महात्मा गांधी

Ans दुसऱ्या गोलमेज परिषदेला राष्ट्रीय सभेचे प्रतीनिधी म्हणून **महात्मा गांधी** उपस्थिती होते.

Q.2 दिलेली संकल्पनाचित्रे पूर्ण करा.

2

- 1 राष्ट्रीय सभेने सविनय कायदेभंगाची चळवळ मागे कां घेतली ?

Ans

12 मार्च 1930	6 मार्च 1930	23 एप्रिल 1930	4 एप्रिल 1930	6 मे 1930
गांधीजी साबरमती आश्रमातून मिठाच्या सत्याग्रहासाठी निघाले	गांधीजींनी साबरमती मिठाचा कायदा मोडला	खान अब्दुल गफारखान यांनी पेशावर सत्याग्रह सुरू केला	गांधीजींना अटक	सोलापूर मध्ये हरताळ

Q.3 पुढील विधाने सकारण स्पष्ट करा.

8

- 1 गांधीजींनी येरवडा तुरुंगात आमरण उपोषण सुरू केले.

Ans i. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी गोलमेज परिषदांमध्ये दलितांचे प्रतिनिधित्व केले.

ii. तेथे त्यांनी दलितांचे स्वतंत्र मतदार संघाची मागणी केली.

iii. दुसऱ्या गोलमेज परिषदेनंतर ब्रिटिश प्रधानमंत्री रॅम्से मॅकडोनाल्ड यांनी जातीय निवाडा जाहीर केला.

iv. त्यानुसार दलितांसाठी स्वतंत्र मतदार संघ जाहीर करण्यात आले.

जातीय निवाड्यानुसार हिंदू समाजाची झालेली विभागणी गांधीजींना मान्य नव्हती. म्हणून त्यांनी या निवडयाविरुद्ध येरवडा तुरुंगात

v. आमरण उपोषण सुरू केले.

- 2 चंद्रसिंग ठाकूर यांना लष्करी न्यायालयाने जबर शिक्षा केली.

Ans i. २३ एप्रिल १९३० रोजी त्यांनी पेशावर येथे सत्याग्रह सुरू केला, सुमारे आठवडाभर पेशावर शहर सत्याग्रहींच्या ताब्यात होते.

sत्याग्रहीने सरकारने गढवाल पलटणीला सत्याग्रहीवर गोळीबार करण्याचे आदेश दिले. परंतु गढवाल पलटणीचे अधिकारी

ii. चंद्रसिंग ठाकूर यांनी गोळीबार करण्यास नकार दिला.

iii. त्यामुळे लष्करी न्यायालयाने त्यांना जबर शिक्षा दिली.

- 3 पहिल्या गोलमेज परिषदेतील चर्चा निष्फळ ठरली.

Ans i. या परिषदेत विविध राष्ट्रीय पक्ष व संस्थानिकांचे प्रतिनिधी उपस्थिती होते.

ii. मात्र राष्ट्रीय सभेने या परिषदेत भाग घेतला नाही.

iii. राष्ट्रीय सभा ही देशाची प्रतीनिधीक संस्था होती.

iv. तिच्या सहभागा शिवाय गोलमेज परिषदेतील चर्चा निष्फळ ठरली.

4 सोलापूरत सरकारने मार्गल लॉ म्हणजेच लष्करी कायदा जारी केला.

Ans i. ६ मे १९३० रोजी सोलापूरात हारताळ पाळण्यात आला.

ii. या प्रसंगी सोलापूर मध्ये मोठा मोर्चा काढण्यात आला.

iii. तत्कालीन कलेक्टरने मोर्चावर गोळीबार करण्याचे आदेश दिला.

iv. यामध्ये शंकर शिवदारे यांच्यासह अनेक स्वयंसेवक मृत्यूमुखी पडले.

v. परिणामी जनतेने पोलीस स्टेशन, रेल्वे स्टेशन, न्यायालये, म्युनिसिपल इमारती इत्यादींवर हल्ले केले.

vi. सरकारने मार्शल लॉ म्हणजेच लष्करी कायदा जारी केला.

Q.4 पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

1 गांधीजींनी मिठाचा कायदा मोडून देशभर सत्याग्रह करण्याचे का ठरविले. ?

Ans i. लाहोर अधिवेशनात संपूर्ण स्वातंत्र्याचा ठराव संमत झाल्यावर महात्मा गांधींनी सविनव कायदे भंग करण्याचा निर्णय घेतला.

ii. ही चळवळ सुरू करण्याआधी गांधीजींनी ब्रिटिश सरकारकडे विविध मागण्या केल्या होत्या.

iii. यामध्ये मिठावरील कर रद्द करून मिठ बनविण्याची सरकारी मक्तेदारी रद्द करावी ही प्रमुख मागणी होती.

iv. परंतु सरकारने गांधीजींच्या मागण्या फेटाळून लावल्यामुळे गांधीजींनी मिठाचा कायदा मोडून देशभर सत्याग्रह करण्याचे ठरविले.

3

